NIȚU IULIAN

EDUCAȚIE SOCIALĂ

MANUAL PENTRU CLASA A V-A

2026

Școala Cool

Nițu Iulian

EDUCAȚIE SOCIALĂ: MANUAL PENTRU CLASA A V-A

2026

Acest manual este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată prin Ordinul ministrului Educației Naționale nr. 3393/28.02.2017.

Un proiect Școala Cool
Toate drepturile asupra lucrării aparțin Școala Cool.
Este interzisă reproducerea integrală sau parțială a lucrării, sub orice formă, fără acordul autorului.

Pentru comenzi:
Tel.: 0765/343.785
e-mail: office@scoalacool.ro
Site: http://scoalacool.ro/

Deșteaptă-te, române!

Versuri: Andrei Mureșanu
Muzica: Anton Pann

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!” strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost’ pământ!

CUPRINS

Capitolul I: Formularea de întrebări
Formularea de întrebări 8
Test evaluare 10
Capitolul II: Argumentarea unui punct de vedere personal
1. Argumentarea: Un punct de vedere personal 13
2. Opinia personală. Schimb de opinii 15
3. Stereotipuri. Prejudecăți. Persuasiune 17
Test evaluare 19
Capitolul III: Drepturi și responsabilități ale copilului
1. Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile copilului. Istoric. Principii generale 22
2. Dreptul la identitate 24
3. Dreptul la familie 26
4. Dreptul la educație 28
5. Dreptul la sănătate 30
6. Dreptul la protecție împotriva violenței, abuzului și exploatării 32
7. Dreptul la protecție socială 34
8. Dreptul la odihnă și vacanță 36
9. Dreptul la viață privată 38
10. Dreptul la opinie și liberă exprimare 40
11. Dreptul la asociere și libertatea de întrunire pașnică 42
12. Dreptul la un mediu curat 44
13. Modalități de exercitare a drepturilor și de asumare a responsabilităților 46
Test evaluare 48

CUPRINS

Capitolul IV: Respectarea, apărarea și promovarea drepturilor copiilor
1. Copii aflați în situații de risc 51
2. Instituții guvernamentale cu rol în respectarea, apărarea și promovarea drepturilor copilului 53
3. Organizații interguvernamentale și neguvernamentale cu rol în respectarea, apărarea și promovarea drepturilor copilului 55
Test evaluare 57
Test evaluare finală 58
Dicționar 59
Bibliografie 60

Capitolul I: FORMULAREA DE ÎNTREBĂRI

Competențe generale:

1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social.
2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice.
3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor, prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ.

Competențe specifice:

1.1. Manifestarea interesului pentru formularea de întrebări cu privire la propriile drepturi și responsabilități.
1.2. Formularea unor opinii, explicații, argumente simple pentru promovarea propriilor drepturi și responsabilități.
1.3. Raportarea critică la opiniile, explicațiile și argumentele formulate de alte persoane în contextul unor dezbateri privind asigurarea și promovarea drepturilor copilului.
2.1. Formularea unor probleme care vizează drepturile copilului, ca punct de plecare în rezolvarea lor.
2.2. Identificarea, prin lucru în echipă, a unor măsuri de intervenție posibile pentru cazuri semnalate de încălcare a drepturilor copilului sau de promovare a acestora.
2.3. Realizarea, în echipă, a unui proiect de promovare a drepturilor copiilor pentru investigarea/soluționarea unor probleme specifice.
3.1. Exercitarea drepturilor și a responsabilităților în luarea unor decizii personale și de grup, în condițiile respectării drepturilor celuilalt.
3.2. Participarea la decizii de grup privind implicarea în promovarea și apărarea propriilor drepturi.

Capitolul I: FORMULAREA DE ÎNTREBĂRI

Formularea de întrebări.
Test evaluare.

Formularea de întrebări

1. Întrebările

În fiecare zi aflăm lucruri noi, punând întrebări.
Întrebările au rolul de a obține, prin intermediul răspunsurilor, informații noi, utile, de a completa și de a le clarifica pe cele pe care le ai deja.

2. Clasificarea întrebărilor

Întrebările sunt de două feluri:
I. Închise: vizează răspunsuri scurte, formate dintr-un cuvânt sau două.
Exemple: *Ce faci?*; *Mergem azi în parc?*
II. Deschise: cer răspunsuri mai detaliate.
Exemple: *Cum ți-ar plăcea să ne petrecem după-amiaza împreună?*; *Îți dorești să primești astăzi nota zece la ora de Educație Socială?*

Pentru a fi sigur că primești toate informațiile care te interesează poți folosi următoarele întrebări:
Ce?
Cine?
De ce?
Cum?
Când?
Unde?

3. Răspunsurile

Orice răspuns este prilej de noi întrebări.
Răspunsul trebuie să ofere informații clare și precise referitoare la întrebarea adresată.
Când răspunsurile sunt incomplete poți adresa întrebări suplimentare sau poți consulta alte surse (profesori, biblioteca și internetul).

Fișă de lucru: ***Formularea de întrebări***

Imaginați-vă o zi fără întrebări! Este ziua în care nu aveți voie să vă mirați și să adresați întrebări. Cum ar fi acea zi? Ce ați pierde? Ce drepturi v-ar fi încălcate? Ce consecințe ar avea această interdicție? Scrieți un text de minim 5 rânduri.

Test evaluare
Formularea de întrebări

• *Pentru rezolvarea corectă a tuturor cerinţelor din Partea I şi din Partea a II-a se acordă 90 de puncte.*
• *Din oficiu se acordă 10 puncte.*
• *Timpul efectiv de lucru este de 45 de minute.*

Partea I (50 puncte)

I. 1. Notați cu Adevărat (A) sau Fals (F) următoarele afirmații: **16 puncte**

a. Putem solicita o informație exclusiv prin enunțuri interogative ..... 4 puncte
b. Întrebările deschise pot avea diferite răspunsuri, originale ..... 4 puncte
c. Întrebările închise sunt cele mai potrivite pentru dezvoltarea gândirii critice ..... 4 puncte
d. Folosirea unor termeni clari nu este o condiție pentru formularea întrebărilor ..... 4 puncte

I. 2. Alegeți varianta corectă: **10 puncte**

1. Factorul declanșator al dorinței de a cunoaște, de a înțelege ceva nou este: 5 puncte
a. Curiozitatea b. Mirarea c. Teama
2. Una dintre următoarele atitudini nu este potrivită gândirii critice, deoarece aceasta presupune analiză, clarificare, înțelegere: 5 puncte
a. A accepta alte opinii de-a gata b. A întreba pentru a primi o lămurire c. A explica propriile idei

I. 3. Completați spațiile punctate, astfel încât să obțineți enunțuri adevărate: **12 puncte**

a. Întrebarea *„Ce ați face dacă unul dintre colegii voștri ar vorbi la telefon în timpul orei”* poate avea drept scop ...
b. Întrebările retorice pot fi folosite pentru a ...
c. Mirarea este importantă prin capacitatea ei de a declanșa ...
d. Enunțul *„Nu am înțeles care este de fapt punctul vostru de vedere”* poate avea drept scop ...

I. 4. Stabiliţi corespondenţa între cele două coloane cu ajutorul săgeților: **12 puncte**

1. Cercetare	a. Stare de uimire determinată de ceva neașteptat, extraordinar	3 puncte
2. Curiozitate	b. Enunț prin care se cer informații, primite sub forma unui răspuns	3 puncte
3. Mirare	c. Dorința de a cunoaște în mod amănunțit ceva nou sau neobișnuit	3 puncte
4. Întrebare	d. Investigație sistematică, controlată	3 puncte

Partea a II-a (40 puncte)

Ce credeți că s-ar întâmpla dacă nici un copil nu ar mai avea nici drepturi, nici responsabilități? Argumentați răspunsul dat în minim 15 rânduri.

10 puncte din oficiu

Total: 100 puncte

Capitolul II: ARGUMENTAREA UNUI PUNCT DE VEDERE PERSONAL

Competențe generale:

1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social.
2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice.
3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor, prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ.

Competențe specifice:

1.1. Manifestarea interesului pentru formularea de întrebări cu privire la propriile drepturi și responsabilități.
1.2. Formularea unor opinii, explicații, argumente simple pentru promovarea propriilor drepturi și responsabilități.
1.3. Raportarea critică la opiniile, explicațiile și argumentele formulate de alte persoane în contextul unor dezbateri privind asigurarea și promovarea drepturilor copilului.
2.1. Formularea unor probleme care vizează drepturile copilului, ca punct de plecare în rezolvarea lor.
2.2. Identificarea, prin lucru în echipă, a unor măsuri de intervenție posibile pentru cazuri semnalate de încălcare a drepturilor copilului sau de promovare a acestora.
2.3. Realizarea, în echipă, a unui proiect de promovare a drepturilor copiilor pentru investigarea/soluționarea unor probleme specifice.
3.1. Exercitarea drepturilor și a responsabilităților în luarea unor decizii personale și de grup, în condițiile respectării drepturilor celuilalt.
3.2. Participarea la decizii de grup privind implicarea în promovarea și apărarea propriilor drepturi.

Capitolul II: ARGUMENTAREA UNUI PUNCT DE VEDERE PERSONAL

1. Argumentarea: Un punct de vedere personal.
2. Opinia personală. Schimb de opinii.
3. Stereotipuri. Prejudecăți. Persuasiune.
Test evaluare.

Argumentarea: Un punct de vedere personal

1. Definiție

Argument = o demonstrație sau o dovadă care vine în sprijinul unei opinii și are rolul de a clarifica mesajul transmis.

2. Argumentele

Pentru a fi înțeleși de către ceilalți oameni, mesajele pe care le transmitem verbal trebuie să fie clare, complete și **convingătoare**.
Oamenii acceptă mai ușor mesajele care sunt argumentate, clare, complete și au la bază o explicație, o dovadă, o demonstrație.
Argumentele ne ajută:
a. Să exprimăm gânduri și sentimente față de situații și persoane;
b. Să ne facem cunoscut punctul de vedere;
c. Să ne atingem un obiectiv în comunicare;
d. Să ne clarificăm atât nouă, cât și celorlalți punctele de vedere pe care le transmitem.
Ne putem susține un punct de vedere dacă acesta este argumentat.

Fișă de lucru: ***Argumentarea: Un punct de vedere personal***

Citiți cu atenţie textul de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

„Remi a fost găsit de mic copil de un bărbat pe nume Barberin. Acesta l-a luat acasă cu gândul că părinții copilului îl vor căuta, iar el va primi o răsplată. Dar nu așa s-a întâmplat...”

(Hector Malot, *Singur pe lume*)

Exprimați-vă părerea despre fapta prezentată în fragmentul de mai sus, folosind una dintre formulările:

1. În opinia mea .....

2. Din punctul meu de vedere .....

3. Eu consider că .....

4. Unii consideră că.....,
dar eu .....

Opinia personală. Schimb de opinii

1. Definiții

Opinie = părere, judecată.
Fapt = ceva ce se poate demonstra.

2. Opiniile

Oamenii comunică zilnic, exprimându-și gândurile, sentimentele, dorințele, experiențele, primesc și oferă informații.
A formula o opinie înseamnă a exprima liber ceea ce gândim, simțim sau ce idei avem despre un **fapt**, obiect sau o persoană.
Opinie vs. fapt.
Schimbul de opinii (se recomandă a fi unul argumentat) se poate face între două sau mai multe persoane pe o anumită temă și ne poate ajuta în luarea celor mai bune decizii.
Opiniile se formulează folosind expresii de tipul:
a. În opinia mea...;
b. Eu cred că...;
c. Din punctul meu de vedere...;
d. Părerea mea este că...;
e. Eu consider că....

Exemple:
1. Ți-a plăcut filmul pe care l-am vizionat la cinematograf?
Da, a fost foarte interesant pentru că a avut multe momente vesele.
Nu mi-a plăcut, a fost plictisitor!

2. Ai citit cărțile din seria *Narnia*?
Da, mi-au plăcut foarte mult, deoarece personajele centrale sunt copii de vârsta noastră.
Nu mi-au plăcut, mi s-au părut prea lungi.

Fișă de lucru: ***Opinia personală. Schimb de opinii***

I. Care dintre următoarele afirmaţii reprezintă un fapt şi care reprezintă o opinie? Alegeți răspunsul corect.

1. Vacanţele reuşite sunt cele petrecute la mare.	Afirmație / Opinie
2. Maria are un frate mai mic.	Afirmație / Opinie
3. București este capitala țării noastre.	Afirmație / Opinie
4. Mama mea face cele mai frumoase fotografii.	Afirmație / Opinie

II. Scrieți în caiet câte un fapt şi câte o opinie despre fiecare dintre următoarele cuvinte: **familie**, **şcoală** și **prieteni**.

Exemplu:
Fapt: Este considerat minor orice persoană sub 18 ani.
Opinie: Prietenul meu este cel mai frumos băiat.

Stereotipuri. Prejudecăți. Persuasiune

1. Stereotipul

Prin stereotip oamenii înțeleg o idee fixă pe care o au despre cineva sau ceva.
Acestea fac parte din moștenirea noastră culturală, fiind transmise de-a lungul timpului, precum tradițiile și obiceiurile.

Exemple: *Toți doctorii scriu indescifrabil* (urât); *Toate produsele realizate în Germania sunt de cea mai bună calitate*.

2. Prejudecata

Prejudecata este, de cele mai multe ori, rezultatul modului în care am fost educați.
Față de oameni se referă, în general, la diferențele dintre aceștia: rasă, culoarea pielii, religie, etnie, înfățișare și gen.
Ne împiedică să experimentăm, să descoperim lucruri noi, să spunem ce gândim, să ne exprimăm așa cum simțim și să cunoaștem oameni noi.

Exemple: *Oamenii buni la matematică sunt deștepți*; *Băieții/bărbații care plâng sunt considerați persoane slabe* (din punct de vedere emoțional).

3. Relația stereotip-prejudecată

Stereotipul este ideea fixă pe care o avem despre ceva sau cineva.
Prejudecata exprimă modul de a ne comporta sub influența stereotipului.

Exemple: *Bărbații sunt cei mai buni conducători auto* (stereotip); *Mă urc cu încredere într-o mașină care este condusă de un bărbat* (prejudecată).

Discriminarea este rezultatul gândirii în stereotipuri și prejudecăți.

4. Persuasiunea

Persuasiunea reprezintă capacitatea de a convinge pe cineva să creadă, să gândească sau să acționeze într-un anumit mod (formă de influențare).
Oamenii se lasă mai ușor de convins dacă:
a. Persoana care transmite mesajul este simpatică;
b. Persoana care transmite mesajul se poartă frumos cu ei;
c. Află că mulți au procedat asemănător;
d. Cel care transmite mesajul are autoritate;
e. Află că vor obține mai ușor ceva ce își doresc.

Fișă de lucru: ***Stereotipuri. Prejudecăți. Persuasiune***

Stabiliți care dintre afirmaţiile de mai jos este un stereotip şi care este o prejudecată:

1. Fetele poartă haine roz, băieţii poartă haine albastre.	Stereotip / Prejudecată
2. Bărbaţii sunt cei mai buni ingineri.	Stereotip / Prejudecată
3. Dacă plângi înseamnă că eşti slab.	Stereotip / Prejudecată
4. Toate păsările zboară.	Stereotip / Prejudecată

Test evaluare
Argumentarea unui punct de vedere personal

• *Pentru rezolvarea corectă a tuturor cerinţelor din Partea I şi din Partea a II-a se acordă 90 de puncte.*
• *Din oficiu se acordă 10 puncte.*
• *Timpul efectiv de lucru este de 45 de minute.*

Partea I (50 puncte)

I. 1. Notați cu Adevărat (A) sau Fals (F) următoarele afirmații: **16 puncte**

a. Circularitatea și repetarea ideilor sunt condiții ale unei bune argumentări ..... 4 puncte
b. Într-un argument bun, propozițiile nu trebuie să se contrazică între ele ..... 4 puncte
c. Stereotipiile și prejudecățile sunt enunțuri adevărate, cu caracter universal ..... 4 puncte
d. Într-un argument, concluzia se referă la ceea ce susținem, la ceea ce vrem să justificăm ..... 4 puncte

I. 2. Alegeți varianta corectă: **10 puncte**

1. Susținerea propriilor opinii cu argumente definește: 5 puncte
a. Stereotipiile și prejudecățile b. Gândirea critică c. Persuasiunea și manipularea
2. Stereotipiile și prejudecățile: 5 puncte
a. Au o încărcătură pozitivă b. Pot duce la atitudini de respingere c. Se bazează pe fapte reale, verificate

I. 3. Completați spațiile punctate, astfel încât să obțineți enunțuri adevărate: **12 puncte**

a. Persuasiunea este diferită de argumentare prin apelul la ...
b. Dintre argumentare și persuasiune, se spune că este mai mult un ghid de acțiune despre ...
c. Concluzia unui raționament este însoțită, de obicei, de cuvinte precum ...
d. Apelul la informații mincinoase, la forță, la intimidare și la injurii este specific ...

I. 4. Stabiliţi corespondenţa între cele două coloane cu ajutorul săgeților: **12 puncte**

1. Aptitudine	a. Idee fixă, clișeu	3 puncte
2. Nonverbal	b. Pricepere, capacitatea de a face ceva	3 puncte
3. Stereotipie	c. Punct de vedere, părere	3 puncte
4. Opinie	d. Care se exprimă fără ajutorul cuvintelor	3 puncte

Partea a II-a (40 puncte)

Un copil este sancționat pentru o presupusă greșeală, pe baza următoarelor probe:
a. Părerea unui alt coleg, nesusținută de nici o dovadă;
b. Faptul că a mai fost considerat vinovat pentru o faptă asemănătoare;
c. Faptul că provine dintr-o familie foarte săracă.
Analizați fiecare dintre cele trei probe oferite și precizați dacă este suficientă pentru susținerea vinovăției acestui copil. Motivați pentru fiecare probă în parte.

10 puncte din oficiu

Total: 100 puncte

Capitolul III: DREPTURI ȘI RESPONSABILITĂȚI ALE COPILULUI

Competențe generale:

1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social.
2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice.
3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor, prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ.

Competențe specifice:

1.1. Manifestarea interesului pentru formularea de întrebări cu privire la propriile drepturi și responsabilități.
1.2. Formularea unor opinii, explicații, argumente simple pentru promovarea propriilor drepturi și responsabilități.
1.3. Raportarea critică la opiniile, explicațiile și argumentele formulate de alte persoane în contextul unor dezbateri privind asigurarea și promovarea drepturilor copilului.
2.1. Formularea unor probleme care vizează drepturile copilului, ca punct de plecare în rezolvarea lor.
2.2. Identificarea, prin lucru în echipă, a unor măsuri de intervenție posibile pentru cazuri semnalate de încălcare a drepturilor copilului sau de promovare a acestora.
2.3. Realizarea, în echipă, a unui proiect de promovare a drepturilor copiilor pentru investigarea/soluționarea unor probleme specifice.
3.1. Exercitarea drepturilor și a responsabilităților în luarea unor decizii personale și de grup, în condițiile respectării drepturilor celuilalt.
3.2. Participarea la decizii de grup privind implicarea în promovarea și apărarea propriilor drepturi.

Capitolul III: DREPTURI ȘI RESPONSABILITĂȚI ALE COPILULUI

1. Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile copilului. Istoric. Principii generale.
2. Dreptul la identitate.
3. Dreptul la familie.
4. Dreptul la educație.
5. Dreptul la sănătate.
6. Dreptul la protecție împotriva violenței, abuzului și exploatării.
7. Dreptul la protecție socială.
8. Dreptul la odihnă și vacanță.
9. Dreptul la viață privată.
10. Dreptul la opinie și liberă exprimare.
11. Dreptul la asociere și libertatea de întrunire pașnică.
12. Dreptul la un mediu curat.
13. Modalități de exercitare a drepturilor și de asumare a responsabilităților.
Test evaluare.

Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile copilului. Istoric. Principii generale

1. Definiții

Ratificare = acțiunea unui stat de a recunoaște și de a adopta un tratat internațional.
Convenție = înțelegere, acord între două sau mai multe state, instituții sau persoane cu privire la anumite probleme.
Discriminare = tratament diferit și nedrept care se manifestă în societate față de unele persoane aflate într-o situație dezavantajată în funcție de anumite criterii (bazate pe excludere și/sau respingere).

2. Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile copilului

1919 - la Londra, Eglantyne Jebb a fondat Salvați Copiii, prima organizație nonguvernamentală care și-a propus să intervină în zonele în care protecția copilului nu a fost aplicată, să combată foametea și să asigurare asistență medicală minorilor.
1924 - Liga (Societatea) Națiunilor a adoptat Declarația Drepturilor Copilului.
20 noiembrie 1989 - **ratificarea Convenției** O.N.U. (Organizația Națiunilor Unite) cu privire la Drepturile Copilului (194 de state membre O.N.U. au adoptat documentul).

3. Principii generale ale Convenției

Drepturile copilului sunt clădite pe următoarele principii generale:
a. Nediscriminare și egalitate de șanse: toți copiii au aceleași drepturi și trebuie să li se asigure șanse egale (combaterea **discriminării**);
b. Interesul superior al copilului: urmărirea celor mai bune interese ale acestuia;
c. Viața, supraviețuirea și dezvoltarea: copiii au dreptul la viață și la condiții pentru o dezvoltare sănătoasă;
d. Participarea: copiii au dreptul să se exprime și să își facă auzite opiniile.

4. Drepturile fundamentale ale copilului

Dintre drepturile fundamentale ale copilului amintim:
a. Dreptul la viață;
b. Dreptul la un nume și o naționalitate;
c. Dreptul la educație;
d. Dreptul de a-și exprima liber ideile;
e. Dreptul la îngrijire medicală;
f. Dreptul de a fi protejat împotriva oricărei forme de violență, abuz sau neglijență;
g. Dreptul la joacă și timp liber.

Fișă de lucru: ***Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile copilului. Istoric. Principii generale***

Citiți cu atenţie textul de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

,,Dragă societate, Lumea în care trăiesc copiii ar trebui să fie cea mai frumoasă dintre lumile posibile. Pentru copii, lumea trebuie să fie deschisă. Copiii sunt vulnerabili și au nevoie de protecție. Pentru că nu au experiență, trebuie ajutați, trebuie sprijiniți și încurajați să se mire și să se descopere, să se ridice atunci când se împiedică. Să se educe cu bucurie dincolo de orice discriminare, de orice teamă, dincolo de abuzurile de orice fel. Ei trebuie să știe că lumea va fi și mai bună dacă își vor urma propriile lor interese."

(*Scrisoare deschisă sau Ce ar fi scris Eglantyne Jebb societății din secolul al XXI-lea*)

Adresați și voi o scrisoare deschisă celorlalți copii (minim 10 rânduri), în care să le vorbiți despre unul dintre principiile *Convenției cu privire la Drepturile Copilului* și în care să încercați să îi convingeți cât de importantă este respectarea acestuia de către toți copiii.

Dreptul la identitate

1. Definiții

Naţionalitate = apartenenţa unei persoane la o anumită naţiune; cetăţenie.
Autorităţi ale statului = organe ale puterii de stat competente să ia măsuri şi să emită dispoziţii cu caracter obligatoriu.

2. Despre identitate

Din momentul înregistrării naşterii, copilului i se garantează dreptul la un nume, la o **naţionalitate**, toate acestea fiind părţi ale identităţii sale (sunt înregistrate de către **autorităţile statului**).
Cunoaşterea identităţii personale depinde, în copilărie, de persoanele din jurul nostru, în special de părinţi, care iau primele decizii privitoare la conturarea identităţii copiilor.

3. Identitatea personală

Identitatea personală reuneşte date individuale (cod numeric personal, grupă sanguină, nume şi prenume, naţionalitate și gen), imaginea de sine (ceea ce credem despre trăsăturile noastre fizice şi morale), stima de sine (respectul pe care îl avem faţă de noi înşine) şi felul în care ne comportăm în anumite situaţii.
Fiecare persoană face parte, pe parcursul vieţii, din unul sau mai multe grupuri în cadrul cărora îndeplineşte unul sau mai multe roluri: familie, școală, grup de prieteni și colegi de muncă.
La nivel global, o treime dintre copiii cu vârsta până în cinci ani nu sunt înregistraţi la momentul naşterii lor ca urmare a: sărăciei, educaţiei precare, izolării, războiului şi fenomenului migraţiei.

Fișă de lucru: ***Dreptul la identitate***

Încercați să răspundeți la următoarele întrebări. Comparați apoi răspunsurile cu cele ale colegului sau colegei de bancă:

1. Un copil are propria sa identitate la naștere sau o primește prin completarea certificatului de naștere?

2. Numele este singura formă de a recunoaște identitatea unei persoane în cadrul unui grup?

3. Pierderea certificatului de naștere înseamnă pierderea identității sau doar a documentului prin care puteți face dovada acesteia?

Dreptul la familie

1. Definiție

Adopție = acţiunea legală prin care o persoană sau o familie creşte şi educă un copil, acesta beneficiind de toate drepturile pe care le are şi un copil biologic.

2. Despre familie

Familia reprezintă un grup de persoane, adulţi (părinţii au rol în creşterea, îngrijirea şi educaţia copiilor) şi copii, care trăieşte respectând norme şi valori şi care are la bază relaţii de rudenie.
U.N.I.C.E.F. (din limba engleză: *United Nations International Children's Emergency Fund = „Fondul Internaţional pentru Urgenţe ale Copiilor al Naţiunilor Unite"*), o organizație din cadrul O.N.U., prin programele sale, Copilăria pentru copii şi Familia, oferă asistenţă umanitară pentru dezvoltarea copiilor şi mamelor lor din întreaga lume.

3. Dreptul la familie al copilului

Orice copil are dreptul:
a. De a trăi cu părinţii săi (naturali sau **adoptivi**), cu excepţia situaţiilor în care se decide de către instituţii abilitate (direcţii de protecţie a copilului și judecători) că acest lucru nu este în interesul superior al copilului;
b. De a-şi menţine legăturile cu ambii părinţi, dacă este separat de unul din aceştia sau de amândoi.
c. Are dreptul de a părăsi orice ţară şi de a intra în propria ţară în scopul reunirii familiei.

Fișă de lucru: ***Dreptul la familie***

Copiii le datorează părinților iubire, respect, ascultare, recunoștință și chiar ajutor. Există uneori situații în care copilul nu trebuie să manifeste o supunere totală față de ideile, îndrumările sau sfaturile părinților.
Mariei, o fetiță din clasa a VIII-a, îi plăcea să picteze și participa la toate concursurile de pictură, fiind de cele mai multe ori premiată. Ea și-ar fi dorit să se înscrie în clasa a IX-a la un liceu cu profil artistic, unde ar fi putut să își dezvolte talentul. Părinții nu au fost de acord cu această opțiune, motivând că ceea ce va învăța acolo nu o va ajuta în viață.
Dacă ați fi în locul Mariei ce argumente le-ați aduce părinților pentru a vă putea înscrie la liceul de artă?

Dreptul la educație

1. Despre educație

Oamenii au nevoie să înveţe pentru a se adapta mediului în care trăiesc (fapt care i-a ajutat de-a lungul istoriei să îşi procure hrană, adăpost şi să se ferească de pericole).
Cu timpul, învăţarea a condus la descoperirea unor noi resurse şi la invenţii menite să ne ajute în viaţa cotidiană (există şcoli specializate pe domenii de activitate, care îi pregătesc pe oameni pentru profesii diverse).
În anul 1994, U.N.E.S.C.O. (din limba engleză: *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization = „Organizaţia Naţiunilor Unite pentru Educaţie, Ştiinţă şi Cultură”*) a stabilit Ziua Mondială a Educației, 5 octombrie.

2. Dreptul la educație

Omul învaţă pe întreg parcursul vieţii sale, în familie, în comunitate sau în şcoală.
Educația îi permite omului să îşi dezvolte gândirea, inteligenţa, deprinderile, să se adapteze la mediul înconjurător, să ia decizii potrivite pentru prezentul şi viitorul său.
Școala reprezintă un mediu caracterizat de norme (reguli), valori şi modele de comportament menite să îl ajute pe elev să devină conştient de sine şi de rolul său în cadrul unui grup.
Instituția școlară este locul în care elevul, cu sprijinul profesorilor săi, îşi dezvoltă cunoştinţe şi priceperi, realizând obiectivele de învăţare adecvate potenţialului său.

Fișă de lucru: ***Dreptul la educație***

Citiți cu atenţie textul de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

,,Najat Vallaud-Belkacem este un demnitar francez, specialist în educaţie, drept şi ştiinţe sociale, ministru al educației în perioada 2014-2017. În copilărie, Najat a locuit într-un sat din Maroc, a avut grijă de caprele familiei sale şi și-a ajutat bunicul la treburile casei. Tatăl fetiţei a emigrat în Franţa ca muncitor în construcţii pentru a îşi putea susţine familia. La vârsta de 5 ani, micuţa a ajuns în Franţa alături de familia sa. Profesorii săi o descriu pe cea care avea să devină ministrul educaţiei în Guvernul francez ca fiind curioasă, iubitoare de cărţi şi foarte determinată. Și-a plătit singură studiile universitare la Paris, lucrând ca asistent juridic. ”

(Ziarul Național, articolul *Poveste inspiraţională de viaţă: De la fetiţa păstor, la Ministru al Educaţiei*)

1. Identificați aspectele personale care au ajutat-o pe Najat să îşi atingă obiectivele privind propria educaţie.

2. Prezentați cum poate contribui sistemul educaţional la dezvoltarea personală şi profesională a fiecărui individ.

Dreptul la sănătate

1. Dreptul la sănătate

Sănătatea este o stare de bine fizică (sănătatea corpului), psihică (sănătatea mintală) şi socială (relaţii armonioase cu ceilalţi):
a. Sănătatea fizică: presupune să avem un corp sănătos, având o alimentaţie corectă, bogată în fructe şi legume proaspete, practicând sporturi și ieșiri în aer liber;
b. Sănătatea psihică: presupune să ne simţim bine cu noi înşine şi cu ceilalţi, pentru a putea face astfel faţă situaţiilor la care suntem expuşi în fiecare zi, învăţând să ne gestionăm emoţiile;
c. Sănătatea socială: presupune capacitatea de a iniţia şi de a dezvolta relaţii cu alte persoane, prin interacţiunea cu ceilalţi.

2. Importanța dreptului la sănătate

Pentru a sublinia importanţa dreptului la sănătate a fost înfiinţată O.M.S. (Organizaţia Mondială a Sănătăţii), organism internaţional ce are rolul de a identifica strategii de combaterea a bolilor, cu scopul menţinerii în cea mai bună stare a sănătăţii populației globale.
Importanţa dreptului la sănătate este recunoscută şi prin numeroasele acte în care acesta se regăseşte:
a. Constituţia Organizaţiei Mondiale a Sănătăţii;
b. Pactul internaţional asupra drepturilor economice, sociale şi culturale ale omului (articolul 12);
c. Convenţia O.N.U. cu privire la Drepturile Copilului (articolul 24);
d. Carta Socială Europeană;
e. Declaraţia Universală a Drepturilor Omului;
f. Constituţia României (articolul 34).

Fișă de lucru: ***Dreptul la sănătate***

Completați *Fişa sănătăţii*. Discutați împreună cu ceilalţi colegi de clasă şi identificaţi şi alte puncte care ar trebui să se regăsească pe o astfel de fişă. Motivați-vă propunerile!

1. Numele şi prenumele:
2. Vârsta:
3. Înălțimea:
4. Greutatea:
5. Medicul de familie:
6. Medicul pediatru:
7. Fructul preferat:
8. Mâncarea preferată:
9. Ora de culcare:
10. Numărul de ore de somn pe zi:
11. Sportul preferat:
12. Sportul practicat:

Dreptul la protecție împotriva violenței, abuzului și exploatării

1. Definiție

Bullying = comportament repetitiv de ostilitate/de excludere şi de luare în derâdere a cuiva, de umilire.

2. Dreptul la protecție împotriva violenței

Toţi copiii au dreptul de a fi protejaţi împotriva violenţei, exploatării şi abuzului, dar cu toate acestea, milioane de copii din întreaga lume suferă din aceste cauze în fiecare zi.
Violenţa se referă la diversele tipuri de rele tratamente aplicate copilului care produc vătămarea sănătăţii acestuia şi care îi pun în pericol dezvoltarea, demnitatea şi uneori chiar viaţa (în mediul familial, în cel şcolar - **bullying**, în mediul online sau pe stradă, de către persoane cunoscute - părinţi, alţi membri ai familiei, cadre didactice, alţi copii).

3. Forme ale violenței

Abuzul, neglijarea, exploatarea şi traficul de copii constituie forme de violenţă asupra copilului şi sunt sancţionate prin lege.
Violenţa are consecinţe imediate şi pe termen lung asupra sănătăţii şi dezvoltării copilului (doar o mică parte a actelor de violenţă sunt raportate şi investigate).
Copiii sunt puşi adesea în situaţia de a se proteja singuri de efectele comportamentelor agresive ale celor din jur (evitarea situaţiilor conflictuale şi integrarea într-un grup de prieteni îi pot ajuta pe elevi să se protejeze de agresivitate în mediul şcolar).

Fișă de lucru: ***Dreptul la protecție împotriva violenței, abuzului și exploatării***

Citiți cu atenţie textul de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

Mihaela este elevă în clasa a VI-a. Colegii spun despre ea că, în clasa a V-a, învăța bine, era veselă și își făcuse mulți prieteni. La începutul clasei a VI-a s-a schimbat destul de mult: este tristă, vorbește mai puțin, când este întrebată de ce este supărată spune că are dureri de cap sau de stomac și că vrea să fie lăsată în pace. Nu este atentă la ore, a început să ia note mici și să uite să își facă temele. În recreații se retrage într-un colț și se uită în telefonul mobil. Părinții ei nu au participat la nici o ședință cu părinții. Andreea, cea mai bună prietenă, a încercat să afle cauza supărărilor ei. I-a răspuns că va trebui să renunțe la școală pentru că mama și tatăl ei se ceartă în fiecare zi și se plâng că nu au bani și nu vor putea să o țină la școală. Tatăl Mihaelei a rămas șomer și a început să consume alcool. Într-o seară, când mama i-a reproșat că a băut, în loc să își caute de lucru, a lovit-o și a început să arunce cu lucruri prin casă. Mihaela a fugit în grădina casei și a stat ascunsă până când nu s-au mai auzit zgomote. Când s-a întors în casă tatăl ei dormea, iar mama plângea. Andreea s-a gândit că trebuie s-o ajute pe Mihaela.

1. Care sunt formele de violență la care a fost supusă Mihaela?

2. Cum au modificat aceste forme de violență comportamentul Mihaelei?

3. Ce credeți că a simțit Mihaela în fața violenței tatălui?

4. Cine ar trebui să o ajute pe Mihaela?

Dreptul la protecție socială

1. Definiții

Alocaţie financiară = sumă de bani emisă de către stat cu scopul de a sprijini o categorie de persoane.
Persoană defavorizată = persoană care întâmpină dificultăţi în respectarea unui drept.

2. Dreptul la protecție socială

În România, măsurile de protecţie şi de asistenţă socială sunt asigurate de D.G.A.S.P.C. (Direcţia Generală de Asistenţă Socială şi Protecţia Copilului), printr-un departament care cuprinde următoarele servicii:

Părinţilor şi oricărei alte persoane care au în grijă un copil le revine în primul rând responsabilitatea de a asigura condiţiile de viaţă necesare în vederea dezvoltării acestuia.
Autorităţile administraţiei publice locale trebuie să îi sprijine pe părinţi în realizarea obligaţiilor ce le revin cu privire la copil (**alocații financiare**).

3. Tipuri de servicii sociale

Instituţiile administraţiei publice trebuie să dezvolte şi să asigure servicii accesibile şi de calitate, corespunzătoare nevoilor copilului.
Serviciile sociale oferite de statul român sunt completate prin activitatea unor organizaţii nonprofit, care urmăresc prin programele lor acordarea de sprijin suplimentar copiilor aflaţi în dificultate (persoane defavorizate).

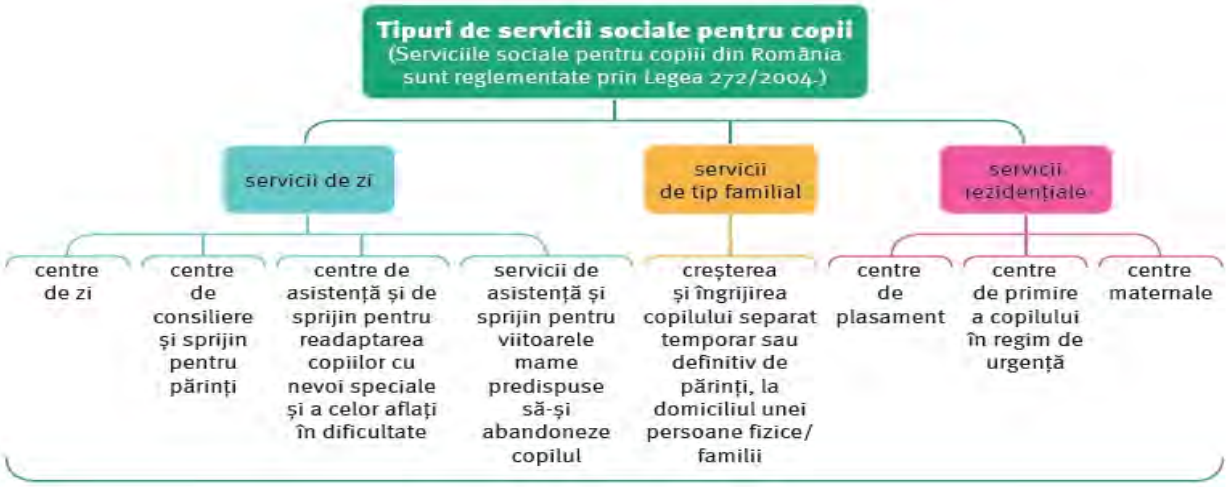

Fișă de lucru: ***Dreptul la protecție socială***

Formulați minim trei argumente în favoarea următoarei opinii:

„Protecția Copilului trebuie să îi identifice pe toți copiii care au nevoi speciale și să ia măsuri pentru a îi ajuta”.

Dreptul la odihnă și vacanță

1. Dreptul la odihnă

Principiul numărul 7 din *Declaraţia Drepturilor Copilului* (1959) precizează următoarele:

,,a. Copilul are dreptul să beneficieze de învăţământ gratuit şi obligatoriu, cel puţin în cadrul ciclului primar. Copilul va primi o educaţie care să îi stimuleze cultura generală şi să îl ajute, pe baza unor şanse egale, să îşi dezvolte capacităţile, judecata individuală şi simţul de responsabilitate morală şi socială şi să devină un membru util al societăţii;
b. Interesul superior al copilului va fi principiul de bază după care se vor ghida cei care sunt responsabili de educaţia şi îndrumarea copilului; această responsabilitate aparţine în primul rând părinţilor copilului;
c. Copilul va avea toate oportunităţile pentru joacă şi recreere, care vor avea aceleaşi scopuri ca şi educaţia; societatea şi autorităţile publice vor face tot ce le stă în putinţă pentru a stimula exercitarea acestui drept."

2. Vacanța școlară

Vacanţa este timpul de odihnă acordat elevilor, în care organismul se recuperează fizic şi psihic după o perioadă lungă de efort.

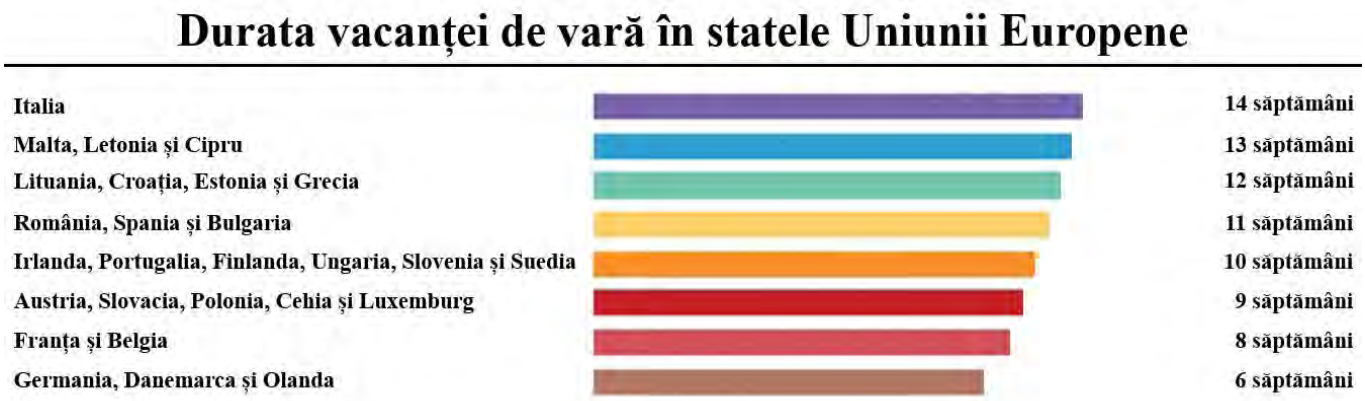

Fișă de lucru: ***Dreptul la odihnă și vacanță***

Potrivit site-ului de știri *www.gandul.info*, *„Opt din zece copii români au cont pe rețelele de socializare”*. Alte statistici ne informează că un sfert dintre adolescenți stau pe rețelele de socializare sau se joacă on-line în timpul liber. Există părerea că acest mod de a petrece timpul liber poate fi periculos.

1. De ce credeți că intrarea pe rețelele de socializare și jocurile on-line sunt considerate riscante?

2. Care este opinia voastră despre petrecerea timpului liber doar pe internet?

3. Ce drepturi și ce responsabilități aveți în mediul on-line?

4. Ce responsabilități credeți că au părinții în această situație?

Dreptul la viață privată

1. Definiții

Intimitate = cerc restrâns, personal.
Imixtiune = amestec nemotivat şi nedorit în treburile altuia.

2. Dreptul viață privată

Dreptul la respectarea vieţii private reprezintă dreptul la **intimitate**, de a trăi aşa cum îţi doreşti, dincolo de privirile indiscrete ale celorlalţi, în liniştea propriei familii şi a spaţiului personal.
Noţiunea de viaţă privată reprezintă viaţa intimă a fiecărei persoane desfăşurată în spaţiu privat: numele, fotografia (imaginea), adresa, numărul de telefon, seria şi numărul paşaportului, a cărţii de identitate, C.N.P.-ul (Codul Numeric Personal) și adresa de e-mail sunt date cu caracter personal.
Spaţiul privat/personal este definit ca un spaţiu propriu, intim, în care tu alegi pe cine inviţi şi în care trăieşti după propriile tale reguli (de exemplu: casa ta, camera ta, curtea ta).
Dreptul la viaţa privată garantează secretul corespondenţei: scrisori, conversaţie telefonică, trimiterea sau primirea de email-uri (citirea corespondenţei adresate unei altei persoane este o **imixtiune** în viaţa privată a acesteia).

3. Spațiul public

Spaţiul public este acel spaţiu în care oricine are acces (de exemplu: străzi, parcuri, staţii de metrou, spitale, şcoli și magazine).
Chiar şi atunci când eşti într-un spaţiu public, ai dreptul la viaţă privată, deoarece ceea ce faci în spaţiul public ţine tot de viaţa ta privată (exemplu: eşti la magazin, scopul cu care ai mers şi ce faci acolo nu priveşte pe nimeni, doar pe tine).
Dreptul la viaţă privată: se referă mai degrabă la acţiunile unei persoane decât la locurile în care aceasta se află la un moment dat. Acest drept trebuie respectat în orice spaţiu public în care acea persoană se află (sunt interzise fotografierea şi înregistrarea unei persoane, publicarea datelor de identificare, a datelor de contact sau intrarea pe proprietatea unei persoane fără acordul acesteia).

Fișă de lucru: ***Dreptul la viață privată***

Citiți cu atenţie textul de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

Mihai a primit un telefon mobil de la părinţii săi. George, colegul lui, i-a luat telefonul mobil fără să îi ceară voie, iar timp de 10 minute, a arătat şi altor copii conversaţiile dintre Mihai şi prietenii săi din mediul on-line.

1. Ce puteţi spune despre comportamentul lui George?

2. Ce trebuie să afle George despre dreptul la viaţă privată?

3. Care pot fi consecinţele unui astfel de comportament pentru cel care îl manifestă, dar şi pentru cei din jur?

Dreptul la opinie și liberă exprimare

1. Libertatea de exprimare

Libertatea de exprimare reprezintă un drept fundamental al oricărei persoane de a spune ceea ce gândeşte (fără aceasta nu am putea vorbi de schimburi de idei, de opinii şi de informaţii, nu am putea face alegeri).
Lucrurile pe care decidem să le spunem, activităţile pe care le facem, hainele pe care le purtăm, locurile în care mergem, reprezintă diverse moduri în care ne exprimăm (asupra tuturor acestor aspecte avem dreptul la opinie, dreptul de a ne face auziţi şi de a fi ascultaţi).
Copiii au dreptul să îşi exprime liber ideile şi punctele de vedere în toate problemele care îi privesc, iar adulţii din jurul lor au obligaţia de a le permite şi de a îi încuraja să facă aceste lucruri.

2. Responsabilitățile dreptului la opinie

Ca orice alt drept, cel referitor la opinie este însoţit de nişte responsabilităţi precum respectarea regulilor de comportament, acceptarea şi tolerarea opiniilor diferite.
De multe ori opiniile noastre nu coincid cu ale celor din jur, și de aceea avem responsabilitatea să dăm ocazia celuilalt să îşi expună punctul de vedere, să ascultăm ceea ce spune, să îl respectăm, să îi răspundem civilizat şi politicos.

Fișă de lucru: ***Dreptul la opinie și liberă exprimare***

I. Transcrieți şi completați spaţiile punctate:

1. Ne putem spune ..... despre orice subiect, cu condiţia să nu jignim alte persoane.
2. Respectarea demnităţii unei persoane presupune respectarea dreptului la ..... exprimare a acesteia.
3. Adulţii au ..... de a permite copiilor să se facă auziţi.

II. Enumerați trei aspecte ale vieţii şcolare care vă afectează şi asupra cărora ați vrea să vă pronunţați.

Dreptul la asociere și libertatea de întrunire pașnică

1. Dreptul la asociere

Libertatea de asociere presupune dreptul indivizilor de a se asocia în vederea protecţiei unor interese comune, prin formarea unei entităţi colective.
Statele democratice respectă drepturile cetăţenilor la întruniri publice şi private, respectarea acestui drept reprezintând o condiţie prin care cetăţenii se asigură că statul garantează exercitarea celorlalte drepturi şi libertăţi.
Copilul are dreptul la libertate de asociere, în structuri formale (un grup de persoane, cu organizare permanentă, care desfăşoară activităţi pe baza unui set de reguli scrise în vederea atingerii unui scop comun) şi informale (un grup de persoane constituit spontan în vederea atingerii unui scop comun), precum şi dreptul la libertatea de întrunire paşnică, în limitele prevăzute de lege.

2. Libertatea de întrunire pașnică

Libertatea de întrunire, alături de libertatea de exprimare, ocupă un loc important în sistemul Convenţiei europene.
Protecţia libertăţii de întrunire paşnică presupune asigurarea libertăţii schimbului de idei şi a manifestărilor colective (priveşte atât întrunirile private, cât şi pe cele publice).

Fișă de lucru: ***Dreptul la asociere și libertatea de întrunire pașnică***

Copiii au dreptul de a se întâlni cu alţi copii, de a se implica în diferite activităţi în grupuri, de a organiza şi participa la manifestări şi întruniri paşnice, cu condiţia ca acestea să nu încalce drepturile celorlalţi.

1. Ați participat la întruniri cu copii de vârsta voastră sau de vârstă apropiată?

2. Ce v-a determinat să participați la acele evenimente colective?

3. Dați exemple de situaţii în care copiii se pot asocia în vederea atingerii unor scopuri comune.

Dreptul la un mediu curat

1. Mediul înconjurător

Mediul (numit şi mediul înconjurător sau mediul natural) se referă la totalitatea condiţiilor naturale de pe Pământ în care evoluează fiinţele sau lucrurile.
Dintre aceste condiţii fac parte atmosfera, temperatura, lumina, relieful, apa și solul, precum şi celelalte fiinţe şi lucruri.

2. Protecția mediului

Pentru a proteja mediul înconjurător putem face gesturi simple, cum ar fi să nu aruncăm deşeurile decât în locuri special amenajate şi să îi încurajăm pe cei din jurul nostru să facă același lucru.
Dacă vom trata cu neatenţie sau indiferenţă mediul, vom suferi cu toţii consecinţele poluării (cu efecte grave asupra aerului, apei, solului, sănătății și vieții noastre cotidiene).

Fișă de lucru: ***Dreptul la un mediu curat***

Primăria localității în care trăiți intenționează să organizeze o consultare cu societatea civilă pe tema: *„Protecția mediului înconjurător”*. Sunteți invitați la această dezbatere și trebuie să vă expuneți opinia. Stabiliți care sunt problemele cu care se confruntă comunitatea în care trăiți. Ce propuneri ați face pentru îmbunătățirea calității mediului înconjurător? Exprimați-vă părerea într-un text de minim 10 rânduri.

Modalități de exercitare a drepturilor și de asumare a responsabilităților

1. Exercitarea drepturilor

Principalele drepturi pe care un copil le are în mediul școlar sunt următoarele:
a. Dreptul la educaţie;
b. Dreptul la asigurarea sănătăţii;
c. Dreptul la protecţie împotriva violenţei;
d. Dreptul la gândire, conştiinţă şi religie;
e. Dreptul la opinie şi liberă exprimare;
f. Dreptul la asociere şi libertatea de întrunire paşnică;
g. Dreptul la odihnă şi vacanţă.
Școala are responsabilitatea de a le asigura tuturor copiilor un mediu de dezvoltare favorabil, fără discriminare, în care să le fie respectate unicitatea şi demnitatea.

2. Asumarea responsabilităților

Școala reprezintă unul dintre locurile în care copiii află despre drepturile lor, în care au ocazia să şi le exercite şi în care învaţă să îşi asume responsabilităţi, prin implicarea în promovarea propriilor drepturi, asumarea responsabilităţilor asociate fiecărui drept și participarea la viaţa școlară.
Participarea începe în colectivul de elevi, extinzându-se treptat la viaţa întregii şcoli, prin stabilirea unor reguli comune şi urmărirea aplicării lor, sesizarea nedreptăţilor şi propunerea de soluţii de intervenţie, cooperarea în realizarea sarcinilor şcolare, iniţiativele de realizare a activităţilor extraşcolare (prin intermediul Consiliului Elevilor).

Fișă de lucru: ***Modalități de exercitare a drepturilor și de asumare a responsabilităților***

Realizați un afiş prin care să promovaţi trei drepturi ale copilului. Puteţi adăuga fotografii, desene și mesaje sugestive. Afișele vor fi prezentate în fața colegilor.

Test evaluare
Drepturi și responsabilități ale copilului

• *Pentru rezolvarea corectă a tuturor cerinţelor din Partea I şi din Partea a II-a se acordă 90 de puncte.*
• *Din oficiu se acordă 10 puncte.*
• *Timpul efectiv de lucru este de 45 de minute.*

Partea I (50 puncte)

I. 1. Notați cu Adevărat (A) sau Fals (F) următoarele afirmații: **16 puncte**

a. Copiii au dreptul la îngrijire medicală gratuită ..... 4 puncte
b. Copiii nu trebuie să-şi facă ordine în cameră ..... 4 puncte
c. Nici un copil nu poate fi fotografiat fără acordul în scris al părinţilor săi ..... 4 puncte
d. Copiii au dreptul de a refuza să meargă la şcoală..... 4 puncte

I. 2. Alegeți varianta corectă: **10 puncte**

1. Potrivit Convenției O.N.U. pentru Drepturile Copilului, copilul este o ființă umană mai mică de: 5 puncte
a. 14 ani b. 18 ani c. 16 ani
2. Convenția O.N.U. pentru Drepturile Copilului a fost adoptată în anul ... și ratificată de România în anul: 5 puncte
a. 1990-1991 b. 1989-1990 c. 1988-1990

I. 3. Completați spațiile punctate, astfel încât să obțineți enunțuri adevărate: **12 puncte**

a. Atât copiii, cât și adulții au drepturi, dar și ...
b. România a ratificat Convenția Europeană a Drepturilor Copilului în anul ...
c. Principiul interesului superior al copilului se referă la faptul că în toate acțiunile referitoare la un copil ...
d. Numărul unic european de asistență pentru copii este ...

I. 4. Stabiliţi corespondenţa între cele două coloane cu ajutorul săgeților: **12 puncte**

1. Dreptul la educație	a. Păstrăm legătura cu rudele	3 puncte
2. Dreptul la identitate	b. Îi respectăm pe părinți	3 puncte
3. Dreptul la familie	c. Suntem atenți la pericole	3 puncte
4. Dreptul la securitate și protecție socială	d. Ne pregătim zilnic lecțiile	3 puncte

Partea a II-a (40 puncte)

Alcătuiți un text de 15-20 rânduri, în care să argumentați dacă sunteți pro sau contra expresiei populare *„Nevoia învață pe om și nuiaua pe copil”*. Menționați:
a. Trei argumente pro sau contra;
b. Cum putem acționa pentru a convinge opinia publică de incorectitudinea acestei credințe populare.

10 puncte din oficiu

Total: 100 puncte

Capitolul IV: RESPECTAREA, APĂRAREA ȘI PROMOVAREA DREPTURILOR COPIILOR

Competențe generale:

1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social.
2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice.

Competențe specifice:

1.1. Manifestarea interesului pentru formularea de întrebări cu privire la propriile drepturi și responsabilități.
1.2. Formularea unor opinii, explicații, argumente simple pentru promovarea propriilor drepturi și responsabilități.
1.3. Raportarea critică la opiniile, explicațiile și argumentele formulate de alte persoane în contextul unor dezbateri privind asigurarea și promovarea drepturilor copilului.
2.1. Formularea unor probleme care vizează drepturile copilului, ca punct de plecare în rezolvarea lor.
2.2. Identificarea, prin lucru în echipă, a unor măsuri de intervenție posibile pentru cazuri semnalate de încălcare a drepturilor copilului sau de promovare a acestora.
2.3. Realizarea, în echipă, a unui proiect de promovare a drepturilor copiilor pentru investigarea/soluționarea unor probleme specifice.

Capitolul IV: RESPECTAREA, APĂRAREA ȘI PROMOVAREA DREPTURILOR COPIILOR

1. Copii aflați în situații de risc.
2. Instituții guvernamentale cu rol în respectarea, apărarea și promovarea drepturilor copilului.
3. Organizații interguvernamentale și neguvernamentale cu rol în respectarea, apărarea și promovarea drepturilor copilului.
Test evaluare.

Copii aflați în situații de risc

1. Definiție

C.E.S. (cerinţe educaţionale speciale) = reprezintă necesităţi educaţionale suplimentare, adaptate particularităţilor individuale şi celor caracteristice unei anumite dizabilităţi sau tulburări.

2. Situații de risc

Situaţiile de risc care pot conduce la defavorizarea şi marginalizarea copiilor sunt următoarele:
a. Sărăcia şi condiţiile precare de dezvoltare: în anul 2012, se aprecia că mai mult de jumătate dintre copiii din România (52.2%) s-au aflat în risc de sărăcie sau excluziune socială;
b. Mediile sociale defavorizate: sunt caracterizate printr-o educaţie deficitară a copiilor şi prin lipsa valorilor culturale (copiii sunt predispuși la comportamente de risc precum consumul de alcool şi droguri, săvârşirea de infracţiuni, abandonul şcolar);
c. Dizabilitatea: reprezintă o afecţiune fizică sau mentală care limitează activitatea persoanelor (în România există programe de recuperare şi sprijin educaţional pentru copiii cu dizabilităţi și **C.E.S. (cerințe educaționale speciale)**, care au rolul de a facilita adaptarea acestora în mediul şcolar şi profesional);
d. Grupuri etnice minoritare: caracterizează populaţii cu o altă limbă, naţionalitate, religie sau cultură, dar cu un stil de viaţă diferit de cel al populaţiei majoritare din punct de vedere numeric.

Fișă de lucru: ***Copii aflați în situații de risc***

Citiți cu atenţie textul de mai jos, apoi răspundeți cerinţelor:

„Hope and Homes for Children“ este o fundație al cărei obiectiv este închiderea tuturor centrelor de plasament (orfelinate) din România și integrarea copiilor abandonați în familiile asistenților maternali până în anul 2027. Un alt scop al fundației este susținerea familiilor sărace pentru a nu își abandona copiii.

1. De ce credeți că este important pentru copiii abandonați să fie crescuți într-o familie?

2. Cum considerați că se simt familiile care sunt în situația de a își abandona copiii?

Instituții guvernamentale cu rol în respectarea, apărarea și promovarea drepturilor copilului

1. Definiții

Guvern = instituţie centrală a administraţiei de stat care reprezintă puterea executivă (aplică legile).
Instituţie guvernamentală = organizaţie care desfăşoară o activitate de interes naţional aflată în subordinea guvernului.

2. Statul și respectarea drepturilor copilului

Rolul principal în respectarea, apărarea şi promovarea drepturilor copilului revine statului (prin intermediul **guvernului**), având rolul și datoria de a elabora şi implementa legislaţia privind securitatea şi protecţia socială a copiilor, precum şi de a aloca resursele necesare aplicării acesteia.
România are o legislaţie aliniată cerinţelor europene şi internaţionale, însă mai are de făcut paşi importanţi pentru transpunerea în practică a tuturor măsurilor.

3. Instituții guvernamentale

Pe lângă D.G.A.S.P.C. (Direcţia Generală de Asistenţă Socială şi Protecţia Copilului), care funcţionează în toate judeţele ţării şi în Municipiul Bucureşti, alte instituţii guvernamentale implicate în protecţia copiilor sunt A.N.P.D.C.A. (Autoritatea Naţională pentru Protecţia Drepturilor Copilului şi Adopţie) şi S.P.A.S. (Serviciile Publice de Asistenţă Socială).
Serviciile Publice de Asistenţă Socială funcţionează la nivelul comunelor şi oraşelor și colaborează cu D.G.A.S.P.C. în domeniul protecţiei copilului şi transmit acesteia date şi informaţii.

Fișă de lucru: ***Instituții guvernamentale cu rol în respectarea, apărarea și promovarea drepturilor copilului***

Redactați o scrisoare (minim 15 rânduri) către autoritățile locale cu privire la amenajarea unui loc de joacă public pentru asigurarea dreptului la joc și activități recreative.

Organizații interguvernamentale și neguvernamentale cu rol în respectarea, apărarea și promovarea drepturilor copilului

1. Definiție

O.N.G. (Organizații neguvernamentale) = instituţii care apar dintr-o nevoie a membrilor societăţii şi care îşi desfăşoară activitatea independent de instituţiile guvernului.
Voluntariat = activitate desfăşurată în folosul altor persoane sau al societăţii fără a urmări un câştig material.

2. Organizații interguvernamentale

Organizaţia interguvernamentală este o formă de asociere între state în baza unui tratat, care urmăreşte scopuri comune şi care are organe speciale proprii, îndeplinind funcţii particulare în interiorul organizaţiei.
Instituţiile interguvernamentale care adoptă măsuri în scopul protejării şi respectării drepturilor copilului din Uniunea Europeană și la nivel global sunt următoarele:
a. Consiliul Europei;
b. Organizaţia Naţiunilor Unite.

3. O.N.G. (Organizații neguvernamentale)

Societatea civilă este formată din cetăţeni asociaţi în diferite forme de organizare, care îşi apără interesele comune pe bază de **voluntariat**, cele mai cunoscute forme de organizare ale societăţii civile sunt O.N.G.-urilor (organizații neguvernamentale).
Rolul societăţii civile este de a contribui, prin intermediul organizaţiilor neguvernamentale, şi în colaborare cu instituţiile specializate ale statului, la ameliorarea problemelor sociale.
O.N.G.-urile cu rol în respectarea, apărarea şi promovarea drepturilor copilului îşi desfăşoară activitatea în diferite domenii, oferind servicii sociale privind educaţia, sănătatea, prevenirea consumului de droguri şi a delincvenţei juvenile și asigură centre pentru copiii aflaţi în dificultate.
Cele mai importante O.N.G.-uri care activează în România pentru apărarea şi respectarea drepturilor copilului sunt următoarele: Salvaţi Copiii România, U.N.I.C.E.F. România, Asociaţia OvidiuRO, S.O.S. Satele Copiilor România și Asociaţia Telefonul Copilului.

Fișă de lucru: ***Organizații interguvernamentale și neguvernamentale cu rol în respectarea, apărarea și promovarea drepturilor copilului***

Imaginați-vă că reprezentanții unei O.N.G. care urmărește promovarea și apărarea drepturilor copilului v-ar cere sprijinul, ca voluntar. Întocmiți o listă de minim cinci acțiuni la care ați putea participa în această calitate.

Test evaluare
Respectarea, apărarea și promovarea drepturilor copiilor

• *Pentru rezolvarea corectă a tuturor cerinţelor din Partea I şi din Partea a II-a se acordă 90 de puncte.*
• *Din oficiu se acordă 10 puncte.*
• *Timpul efectiv de lucru este de 45 de minute.*

Partea I (50 puncte)

I. 1. Notați cu Adevărat (A) sau Fals (F) următoarele afirmații: **16 puncte**

a. Organizațiile neguvernamentale dețin controlul asupra propriilor decizii și acțiuni ..... 4 puncte
b. Organizațiile neguvernamentale formează cel mai important segment al societății civile ..... 4 puncte
c. Organizațiile neguvernamentale nu pot organiza dezbateri cu privire la măsurile guvernului ..... 4 puncte
d. Cele mai simple forme de organizații neguvernamentale sunt uniunile și federațiile ..... 4 puncte

I. 2. Alegeți varianta corectă: **10 puncte**

1. Care dintre următoarele acțiuni nu poate fi realizată de o organizație neguvernamentală: 5 puncte
a. Promovarea drepturilor copilului b. Dezbaterea unei legi c. Adoptarea unei legi
2. Care dintre următoarele instituții este o organizație neguvernamentală: 5 puncte
a. Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție b. Ministerul Educației Naționale
c. Asociația Telefonul Copilului

I. 3. Completați spațiile punctate, astfel încât să obțineți enunțuri adevărate: **12 puncte**

a. Instituția care are ca atribuție fundamentală adoptarea legilor este ...
b. Asistența suplimentară din partea profesorului de sprijin este o formă de ...
c. Etichetarea, marginalizarea, abandonul școlar, respingerea sunt riscuri pentru copiii cu ...
d. Unul dintre domeniile de acțiune ale organizațiilor neguvernamentale este ...

I. 4. Stabiliţi corespondenţa între cele două coloane cu ajutorul săgeților: **12 puncte**

1. Educație incluzivă	a. Formă de educație bazată pe integrarea copiilor cu CES	3 puncte
2. Organizație neguvernamentală	b. Autoritatea centrală a statului, exercită puterea executivă	3 puncte
3. Guvern	c. Organizație care nu aparține guvernului și nu îl reprezintă	3 puncte
4. Cerințe educaționale speciale (CES)	d. Cerințe educaționale derivate dintr-o deficiență de învățare	3 puncte

Partea a II-a (40 puncte)

V-ați propus să înființați o organizație neguvernamentală care să aibă ca scop principal promovarea drepturilor copilului.
a. Formulați un argument prin care să susțineți necesitatea promovării drepturilor copilului;
b. Precizați două forme concrete de acțiune prin care această organizație ar contribui la promovarea drepturilor copilului.

10 puncte din oficiu

Total: 100 puncte

Test
Evaluare finală

• *Pentru rezolvarea corectă a tuturor cerinţelor din Partea I şi din Partea a II-a se acordă 90 de puncte.*
• *Din oficiu se acordă 10 puncte.*
• *Timpul efectiv de lucru este de 45 de minute.*

Partea I (50 puncte)

I. 1. Notați cu Adevărat (A) sau Fals (F) următoarele afirmații: **16 puncte**

a. Copilul poate avea multe drepturi și nici o responsabilitate ..... 4 puncte
b. Orice copil care este lipsit temporar sau definitiv de mediul său familial are dreptul la protecție și ajutor special din partea statului ..... 4 puncte
c. Convenția O.N.U. este legea internațională a drepturilor copilului ..... 4 puncte
d. Principiul nediscriminării este unul dintre principiile generale ale Convenției ..... 4 puncte

I. 2. Alegeți varianta corectă: **10 puncte**

1. Reprezintă forme de manifestare ale prejudecăților: 5 puncte
a. Competiția și conflictul b. Xenofobia și rasismul c. Eșecul și succesul
2. Orice copil are dreptul de a își exprima opinia: 5 puncte
a. În funcție de importanța problemei b. În mod liber, asupra oricărei probleme îl privește
c. Doar în anumite locuri și contexte, în primul rând în familie

I. 3. Completați spațiile punctate, astfel încât să obțineți enunțuri adevărate: **12 puncte**

a. O instituție în care copiii pot învăța despre drepturile lor și pot acționa pentru promovarea lor ...
b. Orice copil are dreptul de a ..... încălcarea drepturilor sale sau ale altor copii.
c. Apărarea și promovarea drepturilor copilului este realizată de ..... civilă.
d. Deoarece pot fi atât pozitive, cât și negative, trebuie să avem grijă ce ..... de viață alegem.

I. 4. Stabiliţi corespondenţa între cele două coloane cu ajutorul săgeților: **12 puncte**

1. Discriminare	a. Punctul de vedere al unei persoane, care nu poate fi verificat sau dovedit	3 puncte
2. Persuasiune	b. Tratamentul incorect aplicat unei persoane pentru că aparține unui anumit grup	3 puncte
3. Argumentare	c. Puterea de a convinge interlocutorul să creadă/să acționeze într-un anumit fel	3 puncte
4. Opinie	d. Modalitatea prin care susținem sau respingem, cu dovezi, un punct de vedere	3 puncte

Partea a II-a (40 puncte)

Redactați un text de 20-25 rânduri care să conțină patru argumente simple pe tema respectării propriilor drepturi și responsabilități.

10 puncte din oficiu

Total: 100 puncte

Dicționar

Adopție = acţiunea legală prin care o persoană sau o familie creşte şi educă un copil, acesta beneficiind de toate drepturile pe care le are şi un copil biologic.
Alocaţie financiară = sumă de bani emisă de către stat cu scopul de a sprijini o categorie de persoane.
Argument = o demonstrație sau o dovadă care vine în sprijinul unei opinii și are rolul de a clarifica mesajul transmis.
Autorităţi ale statului = organe ale puterii de stat competente să ia măsuri şi să emită dispoziţii cu caracter obligatoriu.
Bullying = comportament repetitiv de ostilitate/de excludere şi de luare în derâdere a cuiva, de umilire.
C.E.S. (cerinţe educaţionale speciale) = reprezintă necesităţi educaţionale suplimentare, adaptate particularităţilor individuale şi celor caracteristice unei anumite dizabilităţi sau tulburări.
Convenție = înțelegere, acord între două sau mai multe state, instituții sau persoane cu privire la anumite probleme.
Discriminare = tratament diferit și nedrept care se manifestă în societate față de unele persoane aflate într-o situație dezavantajată în funcție de anumite criterii (bazate pe excludere și/sau respingere).
Fapt = ceva ce se poate demonstra.
Guvern = instituţie centrală a administraţiei de stat care reprezintă puterea executivă (aplică legile).
Imixtiune = amestec nemotivat şi nedorit în treburile altuia.
Instituţie guvernamentală = organizaţie care desfăşoară o activitate de interes naţional aflată în subordinea guvernului.
Intimitate = cerc restrâns, personal.
Naţionalitate = apartenenţa unei persoane la o anumită naţiune; cetăţenie.
O.N.G. (Organizații neguvernamentale) = instituţii care apar dintr-o nevoie a membrilor societăţii şi care îşi desfăşoară activitatea independent de instituţiile guvernului.
Opinie = părere, judecată.
Persoană defavorizată = persoană care întâmpină dificultăţi în respectarea unui drept.
Ratificare = acțiunea unui stat de a recunoaște și de a adopta un tratat internațional.
Voluntariat = activitate desfăşurată în folosul altor persoane sau al societăţii fără a urmări un câştig material.

Bibliografie

I. Programa școlară pentru Educație Socială - clasele V-VIII, aprobată prin O.M.E.C. nr. 3393/28.02.2017.

II. Manuale aprobate de Ministerul Educației:

1. Pîrîială, Olga, Pîrîială, Silviu Nicolae, *Educație Socială: Manual pentru clasa a V-a*, Editura Aramis, București, 2017.
2. Ipate-Toma, Cristina, Crivac, Georgeta-Mihaela, Grigore, Adina, *Educație Socială: Manual pentru clasa a V-a*, Editura Ars Libri, Argeș, 2017.
3. Missbach, Codruța S., Ion, Gabriel-Ștefan, *Educație Socială: Manual pentru clasa a V-a*, Editura Ascendia Design, București, 2017.
4. Barbu, Daniela, Boca, Cristiana Ana-Maria, *Educație Socială: Manual pentru clasa a V-a*, Editura CD Press, București, 2017.
5. Bratu, Victor, Lupșa, Elena, Bratu, Alina, *Educație Socială: Manual pentru clasa a V-a*, Editura Corvin, Deva, 2017.
6. Zascheievici, Liliana, Crețu, Nicoleta-Laura, Mănatu, Tamara, Nedelcu, Elena, Stoica, Maria-Dorina, *Educație Socială: Manual pentru clasa a V-a*, Editura Litera, București, 2017.
7. Ciocâlteu, Andreea, Florea, Robert, Gunea, Cristina, Radu, Mădălina, Stănculescu, Aurelia, *Educație Socială: Manual pentru clasa a V-a*, Editura Sigma, București, 2017.

Pentru o mai bună înțelegere a domeniului studiat, acest manual se recomandă a fi folosit împreună cu siteul comunității scoalacool.ro, principala ta sursă de lecții multimedia și conținut interactiv.